

stavby. Stane sa podnetom pre ďalšie, koncentrovanejšie spracúvanie ďalších, doteraz nedostatočne riešených problémov.

O. Mošner

● **ŽIVOT, JEHO PODSTATA, PŮVOD A VÝVOJ.*** Takto nazval svoju knihu dnes už na celom svete známy sovietsky biológ akademik A. I. Oparin; kniha je prirodzeným pokračovaním jeho dlhoročných prác o problematike vzniku života.

Okrem toho, že sa v knihe — v rámci dosiahnutých výsledkov vedy — odpovedá na také závažné otázky ako: čo je život, čím sa líši živé od neživého, ako vznikol život na Zemi a či môže vzniknúť na iných planétach, či možno vedome riadiť život, či ho možno vytvoriť umelou cestou a i., domnievame sa, že sú dôležité predovšetkým tieto skutočnosti: 1. riešenie nastoleného problému vychádza z najnovších výsledkov nazhromaždených súčasnými prírodnými vedami; 2. principiálny význam z hľadiska metodologického má prístup k problematike, ktorý umožňuje mnoho faktového materiálu osvetliť novým spôsobom.

Z množstva novôt, ku ktorým veda dospela, všimnime si, ako sa autor vyrovnal s problémami nastolenými kybernetikou. Autor zaujíma kritické stanovisko k mechanistickému prístupu ku skúmaniu procesov v živom organizme, ktorý plynie z falošnej aplikácie princípov kybernetiky na skúmanie biologických systémov ako systémov kybernetických. Pritom ukazuje aj na to, aké nové možnosti prináša kybernetika v tomto smere. Domnievame sa však, že tu cítia vplyv názorov, ktoré kybernetike vyčítajú rôzne zjednodušenia, namiesto toho aby tieto zjednodušenia vyčítali tým autorom, čo tak robia; lebo kybernetika nemôže byť vo svojej podstate mechanistická, čo plynie z cieľov, ktoré

si vytýčila, a z dosiahnutých úspechov. Na druhej strane niet pochýb, že práve kybernetika stavia mnoho problémov do nového svetla, včítane otázky „čo je to život“ (pozri názor A. N. Kolmogorova na tieto problémy v článku *Automaty a život*, v knihe Z. Rovenského a kol., *Stroj a myšlení*, Praha, 1962), čo môže byť vede len užitočné, pretože ak nič iného, núti aspoň zamýšľať sa znovu nad otázkami, ktoré sa môžu zdať vyriešenými.

V čom spočíva prínos z hľadiska metodologického? Na problém vzniku života a na problém podstaty života sa ešte donedávna pozeralo ako na problémy, ktoré spolu nesúvisia. Väčšina prírodovedcov vo svojich prácach takmer úplne ignorovala problém vzniku života a k jeho poznaniu pristupovala metafyzicky, odtrhnuté od skúmania jeho vzniku. A. I. Oparin dospieva k názoru, že podstatu života, jeho vznik a vývoj možno skúmať len v nerozlučnom vzájomnom spojení, že problémy vzniku života a poznania života možno skúmať len v ich jednote.

Táto veľmi zaujímavá publikácia vyšla v Sovietskom sväze koncom roku 1960 a preto treba uvítať, že v prvej polovici t. r. sa dostala na knižný trh v slovenskom preklade. To umožní širokému okruhu záujemcov, nielen špecialistov biológov, zoznámiť sa s jej obsahom.

(boj)

● **ČO JE METAETIKA?** V časopise Ruch filozoficzny, č. 1, 1962 zaoberá sa H. Borowski pozitivistickou koncepciou etiky, ktorá sa nazýva tiež metaetikou (termín *metaetika* je utvorený ako slová *metasystém*, *metajazyk* ap.).

Metaetika vznikla z opozície proti tradičnému chápaniu etiky, ktorá chcela vytvárať všeobecne platné normy pre všetkých ľudí (napr. Kantov kategorický imperatív). Z hľadiska pozitivistov takéto snahy sú utópiou. Podľa nich predmetom etiky je konkrétne etika, resp. morálka,

* A. I. Oparin, *Život, jeho podstata, pôvod a vývoj*, Osveta MME, Bratislava 1962.

podľa ktorej sa ľudia správajú, presnejšie jazyk tejto morálky. Pozitivistov zaujímajú morálne výroky, ich význam a okolnosti, za ktorých tieto výroky určili ľudia a skupiny používajú. Takéto výroky (napr. *toto je dobré*) nemajú podľa nich poznávaciu hodnotu, pretože nie sú výrokmí o predmetnom svete, ale sú výrazom subjektívneho stavu, resp. postoja príslušnej osoby, preto morálne sudy nazývajú emotívnymi výrokmí.

Poprednými zástancami metaetiky sú Ch. L. Stevenson, R. M. Hare, A. J. Ayer a i.

Autor vyčíta tejto koncepcii etiky, že problém dobra transponuje celkom do individuálnej polohy, čím sa zatieňuje objektívna povaha problému. Kritizuje tézu o neutrálnosti. (vedeckej objektívnosti) metaetiky a redukciu etiky na logickú analýzu jazyka morálky. Pripúšťa však určité zásluhy pozitivistov, že upozornili na toto hľadisko etického výskumu.

J. P.

● **MLÁDEŽ A NÁBOŽENSTVO.*** Na knižnom trhu sa v poslednom čase objavuje viac vedeckých a popularizačných prác zameraných na oboznámenie čitateľov s problematikou vedeckého ateizmu. Nedávno vyšla popularizačná práca J. Čelku, *Spoločnosť, mládež a náboženstvo*, ktorá je venovaná najmä mládeži. Autor v nej objasňuje sociálnu funkciu

J. Čelko, *Spoločnosť, mládež a náboženstvo*, Smena, Bratislava 1962.

náboženstva, pričom sa zameriava najmä na problémy katolíckej cirkvi, hoci správne poukazuje na škodlivé pôsobenie aj iných kresťanských konfesíí.

V práci sa rozoberá činnosť cirkvi v rôznych historických obdobiach od otrokárskeho systému počnúc až po dnešok. Kniha sa delí na 28 kapitol, prvé z nich si všímajú vznik a šírenie biblie. V ďalších kapitolách sa odôvodňuje prijatie kresťanstva za štátne náboženstvo v 4. stor. n. l. a prispôbovanie náboženských zásad predstaviteľom feudálneho poriadku. Dôležitým momentom sú otázky súvisiace s ochranou súkromného vlastníctva, ktoré vystupujú do popredia najmä so vznikom tried v kapitalistickej spoločnosti.

Pretože pre dnešnú mládež je napr. už históriou obdobie predmnichovskej republiky a mládež nepozná ani mnohé skutočnosti z čias tzv. „slovenského štátu“, autor pokladal za potrebné oboznámiť čitateľov aj s touto problematikou. Rozoberá pôsobnosť rôznych cirkevných organizácií, ktoré vystupovali navonok ako nepolitické, zamerané na propagáciu kultúry a telovýchovy, pritom však ich úloha spočíva v odvádzaní mladých ľudí od pravdivého poznania prírody a spoločenských zákonitostí. Treba s uznaním hodnotiť výber materiálov pre spomínanú prácu. Autor sa zameriaval najmä na sociálne encykliky pápežov a rozbor katolíckej tlače. S bohatým materiálom narába autor starostlivo a prístupne ho čitateľom sviežou, pútavou formou.

A. Bartlová